

Dragør Strandhotel.

Et historisk Tilbageblik
over 500 Aar.

lokals.

Dragør Folkebibliotek.

09

Ni 22

d
ex /

Dragør Strandhotel

Et historisk Tilbageblik.

Af Chr. Nicolaisen.

Hjarnes Bogtrykkeri, København.

April 1924.

GANSKE interessant og mærkeligt er det at se, at den første Oprindelse til Strandhotellet kan føres helt tilbage til Middelalderen, at der paa samme Sted, hvor Hotellet nu ligger, har været drevet Beværtner-næring under forskellige Former og Forhold, maaske gennem mere end 500 Aar. Kunde man følge de skiftende Faser og Begivenheder i det Liv, som her har udfoldet sig i den Tid, vilde man faa et rigt Billede af Dragørs mærkelige Historie.

Gennem saa at sige hele *Hansetiden* var Dragør en af de saakaldte „Skaanelejer“ for Hansetrafiken i Øresund.

Paa Stranden, hvor Dragør ligger, var en ofte stærkt, undertiden mindre stærkt besøgt Handels- og Markedsplads i den Tid Sildefiskeriet i Sundet stod paa. En stor Del af Hansestæderne havde deres bestemte Pladser, „Fed“, som de kaldes, paa den aabne Strand, hvor kun stod enkelte faste Kompagnihuse, og disse Pladser var i Fiskeri- og Handelstiden opfyldte med Boder, hvor et vældigt Handelsliv — og saa Beværtningsliv med Udskænkning af Vin og Øl — samt Haandværksliv rørte sig. Hele Eftersommeren, fra Høsten til ind i Oktober, var her en mægtig Trafik fra Sø og Land. Alle Slags Kramvarer førtes hertil

fra Udlandet og der udskibedes, foruden Fisk, baade Korn, Kød, levende Kvæg og Heste. En Mængde Varer forbrugtes selvfølgelig paa Stedet, hvad man kan tænke sig, naar der til Tider kunde være samlet 20,000 Mennesker paa Lejet. Foruden Hansestædernes var der baade danske og svenske Købmænd og Fiskere. Historien fortæller, at der skal have staaet indtil 700 Boder, eller dobbelt saa mange som der nu er Huse i Byen. Trafiken varede gennem ca. 300 Aar.

Af *danske Byer*, hvis Købmænd og Prangere søgte hertil for at handle paa Markedet, kan nævnes *København, Helsingør, Ribe, Roskilde* og maaske *Assens*. Der førtes Kreaturer (og Heste?) hertil baade fra Fyn og Jylland, dels til Slagtning paa Stedet, dels til Export med Hansefartøjerne — Schuten og Kochen — som stadig færdedes mellem deres Hjembyer og Markedet. De danske Byer havde selvfølgelig ogsaa deres „Fed“, som dog vist nok var fælles og hvor de udfoldede deres Virksomheder. Efterhaanden gjorde de ikke saa lidt Indgreb i Stædernes gamle Rettigheder, t. Eks. med Kødsalget. Her fik Københavns Slagterlav af Kongen — Christoffer af Bayern — Eneret til at sælge flaaet Kød paa Markedet. Slagterne havde ikke mindre end 25 Boder, som vistnok laa samlet i Kødmangerstrædet.

Det *danske Fed* laa nærmest Landingsstedet, hvor ogsaa Toldboden fandtes, omtrent hvor Villa „Blaa Hane“ nu ligger. Det begrænsedes omtrent af følgende Linjer: Strandlinjen, hvor nu Havnen er, Strandgade, Badstuevælen og Toldbostræde, omtrent hvor Madsens Gaard nu ligger. Dette Omraade, 2—3 Tdr. Land, havde Kronen forbeholdt sig og Landets Borgere. Kronen havde nemlig ogsaa sit eget Salteri herude i Fiskeritiden, i al Fald i den senere Periode, og synes ogsaa haft Boder, som hørte under Slottet, ligesom

baade Frue Kirke, Nikolaj Kirke og Graabrødrekloster havde Boder, som de drev eller udlejede og skaffede sig Indtægt af.

Paa dette Fed laa mellem Kødmangerstræde — nu St. Kongensgade — og Toldbodstræde, ud til Stranden, det

Herberg,

der efter alt at dømme var Oprindelsen til den senere *Gamle Kro*, den der nu er bleven til *Strandhotellet*. 1496 omtales i et Skødebrev dette Herberg, der sikkert har eksisteret langt tidligere, som tilhørende en Borger i København, *Niels Andersen Guldsmid*. Han skænkede det da sammen med tre Boder, der vistnok laa ved Siden af det, til et Alter i Frue Kirke for sin Sjæls Frelse. Boderne laa sønden for andre Boder, som tilhørte Thingfogden paa Amager, Anders Ipsen, senere Ejer af Viberupgaard. Det er meget sandsynligt, at det er det samme Herberg, der omtales i Christiern den 2.s Privilegiebrev til Hollænderne 1521. Kronen havde da formentlig konfiskeret eller tilbyttet sig de Ejendomme, Kirken havde paa Dragør, der i Brevet kaldes Kronens Fiskerleje. Kongen giver saa nogle af de hollandske Bønder Ret til at overtage de Kronen tilhørende Bygninger, dog skal der i en af dem holdes *offentligt Herberg*. Dette skulde tillægges saa megen Eng af Fælleden, saa der kunde jages Harer, holdes Svin og andre Bæster. Derved lagdes „Samsengene“ Nord for Byen ind under Herberget.

Om det nu er de samme „tre Fed og Bodesteder“ som Kong Frederik den 1. 1524 gav Slotsskriver *Peder Villadsen* Livsbrev paa, og som Slotsfoged *Christoffer Mogensen* 1561 fik som Arveejendom, skal ikke kunne siges. Senere blev Engen imidlertid tillagt en Hollænderfamilie og kom ind under den da oprettede Bondegaard. Denne er den nuværende P. Jansens Gaard.

Om Herbergets Skæbne i Tiden omkring 1600, da Christian d. 4. forbød Hansetrafiken og ophævede Toldstedet paa Dragør eller lagde Toldopsynet ind under Schouten i Hollænderbyen, foreligger der ingensomhelst Oplysning. Men det ses, at der paa den Tid fandtes flere Beværtere, som indførte til Dragør og udtappede tysk Øl, saaledes Maren Tüdsches og Lauritz Jensen Schoning; den sidste blev senere Ejer af Raagaard. Det ses dog ikke til hvilke Steder disse Beværtere var knyttet, men det ligger jo nær at tro, at det gamle Herberg har været benyttet hertil.

Omkring 1650 kom en ny Mand til Dragør, formentlig enten for at holde Opsyn med Stranden eller som Beværter. Hans Navn var *Svend Hansen Gynge*, ogsaa kaldet Svend Bodicher, da han havde været Bødker paa Holmen. Han fik af Kongen forskellige Begunstigelser, bl. a. det gamle Toldhus til Nedrivning. 1664 fik han *Bevilling og Eneret til at drive Krohold* og Ølbryggeri imod at han for rimelig Betaling skulde forsyne ankommende Rejsende og logerende Godtfolk med hvad de til Nødtørft kunde behøve.

Han indtog en fremtrædende Stilling herude. Da Frederik d. 3. paa Slotspladsen hyldedes som Enevoldskonge 1660 var Svend Hansen Fører for den Deputation fra Amager — mest Hollændere — som skulde overvære Hyldningen, og da Kongen og Folket havde aflagt Troskabseden, raabte han: „Skam for den, som ikke holder sit Ord, Frederik“. Han tog ogsaa Del i Hoffets Svanejagter paa Søen omkring Amager. Ved en saadan Lejlighed, fortælles der, havde han inviteret Kongen til at spise Aalesuppe paa Kroen. Da Kongen indfandt sig, havde han tøjret sine Gæs paa Taget af Huset. Kongen spurgte hvad det skulde betyde og han svarede: jeg har ikke anden Jord, Deres Majestæt! hvorefter Kongen forærede ham

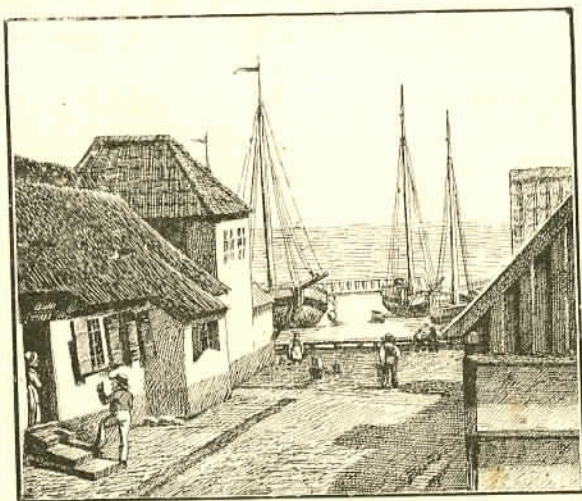
„Løkken“. Det ses ogsaa af et Kongebrev 1669, at han fik „det Stykke Jord langs med Stranden norden for Toldboden, 200 Alen bredt og 300 Alen langt“. Det var Stettins gamle Fed, som da laa forladt og øde. Løkken tilhørte saa Kroen i omtrent 200 Aar.

Svend Hansen synes død omkring 1690 efter altsaa at have boet her i 40 Aar. 1691 klagede Københavns Bryggerlav over, at hans Enke solgte Øl i hele Tønder til Udtapning af andre Kroersker i Byen, hvorfor hun fik Tilhold om, at hun kun maatte brygge til egen Udtapning. Denne Bestemmelse overholdtes dog ikke ret længe og den brødes netop af Myndighederne selv.

Da Enken var bleven gammel, fik Datteren *Abel* eller *Abele* Kroen. Hun blev saa gift med Tolderen *Johan Pedersen Holst*, der saaledes ogsaa blev Kromand. Han var tillige en Aarrække Foged paa Dragør og synes død omkring 1710. Enken, Abel, drev da Forretningen efter ham indtil hun 1720 aller blev gift med en afskediget Regimentskvartermester *Hans Duche*, der imidlertid døde Aaret efter. Under hendes Enkestand havde den nye Tolder *Mathias Houcke* været Bestyrer af Forretningen for hende og mente naturligvis, at han skulde overtage Bevillingen. Men da hun giftede sig med Hr. Duche, vilde hun ikke afstaa den, skønt det var Kongens Ønske, at Kroen skulde høre til Tolderbestillingen for at sætte dennes Indehaver i Stand til at holde en Ridehest, da han skulde ride langs Stranden for at holde Udkig med om der fandt Indsmugling Sted fra Søen. 1721 blev Forholdet da ordnet saaledes, at Tolderen fik en ny Bevilling til at drive Krohold imod at han skulde tage de Varer, han udskænkede, fra den gamle Kro — stik imod det ovennævnte Forbud. Derved opstod altsaa „Ny Kro“ paa den anden Side af Gaden.

Gamle Kro

blev drevet af Madam Duche indtil 1733. Da afstod hun den til sin Svigersøn, Maanedsløjtnant *Henrik Lassen*. Hans Enke afstod den til Sønnen *Jens Lassen*, der havde den til 1788. I 125 Aar havde den gamle Kro da været i Svend Hansen Gynges og Efterkommeres Eje. Om den følgende Ejer ogsaa hørte til hans Slægt, vides ikke.

Gamle Kro omkring 1840.

Fra 1788 var *Chr. Stavanger* Ejer af Gl. Kro og Løkken, der efter ham kaldtes Stavangerløkken. Han havde den endnu efter 1802 og drev stadig Bryggeri. Men den ny Kro havde da faaet samme Rettighed.

Der findes et Billede og en Vurdering af Gl. Kro paa den Tid. Efter Vurderingen, der er fra 1793, blev den sat til en Værdi af 3,800 Rdlr. Den bestod da af følgende Bygninger: *søndre Stuelænge*, 14½ Al., hvor der var Bolig, derefter Indkørselsport og paa Hjørnet mod Øst en toetages Bygning med Spise- og Brænde-

vinskamre og Sal ovenpaa. Den *østre* Længe var 29½ Al., her var Materialhus og Sengekamre. Den *nordre* Længe var 30 Al., her var Bryggehus, Maltgøreri med indmuret Kølle samt Hestemølle. Den *vestre* Længe var 33⅓ Al. og indeholdt en 4 Fags Krostue, et Sovestue, Ølkælder, Vaskehus og Stald. Øst for Gaarden, ud mod Stranden, var Have med Lysthus og Keglebane. Paa Nordsiden af Gaarden laa en særlig Bygning med Foderhus og Vognskur; paa Vestsiden ogsaa et Foderhus og Rejsestald. Der holdtes to Heste og to Køer.

Efter Billedet, som er gengivet efter et Maleri, stod de samme Bygninger endnu omkring 1840.

Hvornaar Stavanger afgik som Vært, ses ikke, men 1830 var Bager *Chr. Jochum Meyer* Ejer; Kroen var da bortforpagtet til *P. Clausen Kromand* for 600 Rdlr. aarligt og efter ham til *P. Lyngby*.

1842 købtes Kroen og Løkken af Gaardejer *Lars Madsen*, der senere tillige købte den nordre Bondegaard. Han ombyggede Kroen, og Hovedbygningen flyttedes da over paa Østsiden med Facade mod Søen og Havnen. Han solgte den 1869 til *Ole Nielsen*.

Gamle Kro var i ældre Tid et søgt Sted af Skipperne paa Dragør. Det var den Gang, da Byen var hovedsagenlig en Skipper- og Lodsby. Ogsaa naar Bjergning af strandede eller grundstødte Skibe havde fundet Sted var her Samlingsstedet. I Byens gamle Regnskaber findes flere Gange nævnt, at der ved Delingen „hos Lassen“ betaltes en Ducør til Tjenerskab. Ved Kroens Ombygning indrettedes ogsaa en „Skipperstue“, hvor Skipperne ofte samledes, naar de kom hjem fra Rejser eller mødtes ved en Kande Punsch. Saa løsnedes Tungebaandene, de begyndte gerne med en Fædrelandssang, hvorefter hver især maatte give en munter Sang tilbedste, inden man

skiltes. I Dragørs Glansperiode som Skipperby, 70erne og 80erne, var Gl. Kro stadig det egentlige Centrum paa Havnen. Da Dragør Skibsfører- og Skibsrhederforening stiftedes — 1875 — fik den fast Samlingssted i Holms Lokale, men da dette for nogle Aar siden købtes af Dragør Borgerforening, blev Skipperforeningen paa en Maade husvild indtil Strandhotellet blev indrettet paa at kunne modtage dem under hyggelige Former.

Festlavnsrysterne foran Strandhotellet.

I de senere 50 Aar har Gl. Kro — senere Strandhotellet — været paa adskillige Hænder. Der kan nævnes som Ejere: Adam Møller, C. P. Krause, Johan Rander, Viggo Therp. Den sidste tilbyggede Verandaen ud mod Havnen og moderniserede Bygningen; den fik Navnet *Strandhotellet*, da Amagerbanen aabnedes 1907. Senere var Carl Rasmussen, som indrettede Teatersalen, Propr. Eiche, J. P. Jensen og Oskar Petersen Indehavere.

„Skipperstuen“ og navnlig den store Sal er af den nuværende Ejer Hr. H. C. Jensen, bleven nymonteret og udstyret, saa de fremtræder som rummelige Led af de øvrige Lokaler. Salen har en smuk lille Teater-scene, Skipperforeningen har smykket den med de to Buster af Kongerne Christian den 9. og Frederik den 8. som Minder om den nu forsvundne Skipperperiode, da Dragør var den trediestørste Søfartsby i Danmark. Skipperforeningen maa nu nærmest kaldes en selskabelig Forening; men Bestyrelsen administrerer stadig en Enkekasse, som ejer ca. 38,000 Kr., hvoraf udbetales Pensioner til 27 Skipperenker. Til disse Linjer om hvad Dragør var en Gang føjes nedenstaaende Billeder af Foreningens nuværende Formand og Kasserer.

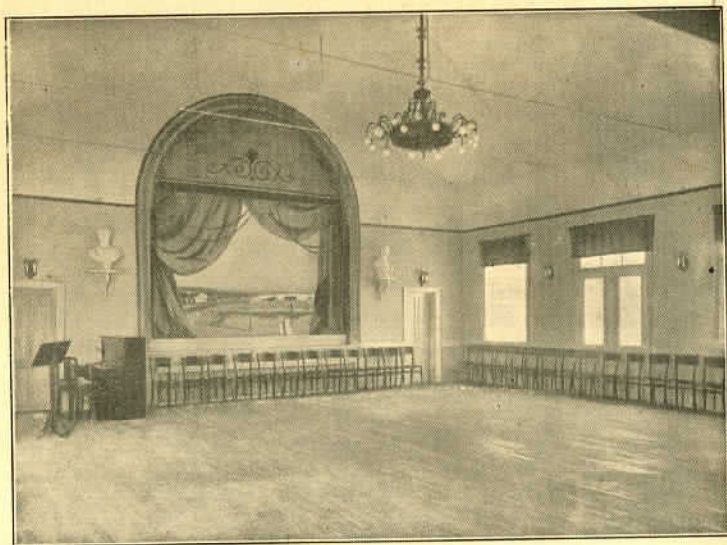
EOBERT SCHMIDT
Formand for Skipperforeningen.

JOHN SVANE
Leds, Kasserer.

Efterhaanden er der opstaaet en Række Forlystelses- og Restaurations-Etablissements paa Amager. Blandt disse vil Dragør Strandhotel, ved sin smukke Beliggenhed og de gamle hæderværdige Traditioner,

som knytter sig dertil, hævde sit Ry og Formaal, saavel overfor fremmede Gæster som overfor Byens Beboere.

Interior af Salen.

H. C. JENSEN